Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
MACIEJ SZPUNAR
föredraget den 14 januari 2021 [1]

Mål C-762/19

SIA ”CV-Online Latvia”
mot
SIA ”Melons”

(begäran om förhandsavgörande från Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (Regionala domstolen i Riga, tvistemålsavdelningen, Lettland))

”Begäran om förhandsavgörande – Rättsligt skydd för databaser – Direktiv 96/9/EG – Artikel 7 – Sui generis-rätt för databasproducenter – Förbud för utomstående att ”företa utdrag” av eller ”återanvända” hela eller en väsentlig del av innehållet i en databas utan tillstånd från databasproducenten – Databas som finns tillgänglig på en webbplats – En operatör av en sökmotor visar en hyperlänk som omdirigerar till denna webbplats och metataggar som innehåller information som finns i databasen”

Inledning

1. Till de rättigheter som hör till familjen immateriella rättigheter räknas sui generis-rätten för skydd av databaser till de yngsta. Den infördes till följd av digitalisering och framväxten av internet. Den exponentiella ökningen av mängden uppgifter som är tillgängliga genom digitalisering har nämligen gjort det särskilt lämpligt, och således ekonomiskt främjande, att samla dessa uppgifter i databaser som kan sökas på nätet. Samtidigt är det i den digitala miljön särskilt lätt att göra en perfekt kopia av uppgifter i en databas till en försumbar kostnad och således dra otillbörlig nytta av andras ansträngningar. En skyddsmekanism har således inrättats i unionsrätten.

2. Databaser i medlemsstaternas rättsordningar kan visserligen åtnjuta upphovsrättsligt skydd. Detta skydd kräver emellertid vanligtvis en viss grad av originalitet vid urvalet eller utformningen av uppgifterna. För att en databas ska vara användbar måste den i möjligaste mån vara uttömmande och uppgifterna ska indelas i en ordning som är relevant för den typ av uppgifter som berörs, det vill säga i alfabetisk, kronologisk eller i annan ordning, för att göra det möjligt att enkelt hitta de efterfrågade uppgifterna, eftersom detta är det främsta syftet med en databas. I de flesta situationer kan följaktligen varken urvalet av beståndsdelarna i en databas eller deras ordning vara originell. [2] Även om strukturen i en databas kan åtnjuta upphovsrättsligt skydd, kan detta inte vara fallet när det gäller dess innehåll, såvida det inte i sig är originellt.

1 Originalspråk: franska.

2 Se bland annat Derclaye, E., *The Legal Protection of Databases: A Comparative Analysis*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2008, s. 44–47.

3. Detta behov av annat skydd än det som följer av upphovsrätten ledde till att en sui generis-rätt för skydd av databaser infördes i unionsrätten. Sui generis-rätten som ofta har likställts med en till upphovsrätten närstående rättighet,[3] syftar till att skydda databasproducentens investeringar i en databas vad beträffar anskaffning, granskning eller presentation av dessa uppgifter. Eftersom sui generis-rätten befinner sig på gränsen mellan immateriella rättigheter och bestämmelserna om illojal konkurrens[4] kräver sui generis-rätten en försiktig avvägning mellan, å ena sidan, databasproducenternas legitima intressen av att skydda möjligheterna till avskrivning av deras investeringar och, å andra sidan, användarnas och konkurrenternas intresse av tillgång till basinformation och möjligheten att utveckla innovativa produkter baserade på dessa uppgifter.

4. I förevarande mål som rör en sådan avvägning föreligger en tvist mellan en producent av databaser, i förevarande fall med anställningserbjudanden, och en samordnare av innehåll på internet som gör det möjligt att söka i sådana erbjudanden på olika webbplatser.[5] Det är bland annat fråga om huruvida den lösning som domstolen har valt avseende ”metasökmotorer”[6] kan överföras på förevarande fall. Förevarande mål ger även tillfälle att utveckla och förfina denna lösning med avseende på konkurrensreglerna, bland annat reglerna om illojal konkurrens och missbruk av dominerande ställning.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

5. I artikel 1.1 och 1.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 96/9/EG av den 11 mars 1996 om rättsligt skydd för databaser[7] föreskrivs följande:

”1. Detta direktiv gäller rättsligt skydd för alla slags databaser.

2. I detta direktiv avses med databas: en samling av verk, data eller andra självständiga element som sammanställts på ett systematiskt och metodiskt sätt och som var för sig är tillgänglig genom elektroniska medier eller på något annat sätt.”

6. I artikel 7 i direktivet, som ingår i kapitel III med rubriken ”Rätt av sitt eget slag”, föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall tillerkänna en databasproducent som vid anskaffning, granskning eller presentation visar sig innehålla en kvantitets- eller kvalitetsmässigt sett väsentlig investering, rätten att förbjuda utdrag och/eller återanvändning av hela eller en kvalitativt eller kvantitativt sett väsentlig del av databasens innehåll.

2. I detta kapitel avses med

a) utdrag: en varaktig eller tillfällig överflyttning av hela eller en väsentlig del av innehållet i en databas, oberoende av på vilket sätt och i vilken form detta sker,

3 Se Derclaye, E., ovan, s. 53 och 54.

4 Se Derclaye, E., ovan, s. 53.

5 Se punkt 25 i detta förslag till avgörande.

6 Dom av den 19 december 2013, Innoweb (C-202/12, EU:C:2013:850) (nedan kallad domen i målet Innoweb).

7 EGT L 77, 1996, s. 20.

b) återanvändning: när hela eller en väsentlig del av innehållet i en databas görs tillgänglig för allmänheten genom spridning av exemplar, uthyrning, on-line överföring eller överföring i någon annan form. När en kopia av databasen en gång sålts inom [unionen] av rättsinnehavaren eller med dennes medgivande, konsumeras hans rätt att kontrollera återförsäljningen inom [unionen] av detta exemplar.

…

5. Återkommande eller systematiskt utdrag och/eller återanvändning av väsentliga delar av innehållet i den databas, som förutsätter förfoganden som strider mot normalt bruk av basen eller som orsakar databasproducenternas lagstadgade rättigheter oförsvarlig skada, är ej tillåtna."

7. Slutligen föreskrivs följande i artikel 13 i nämnda direktiv:

"Bestämmelserna i detta direktiv skall inte påverka tillämpningen av andra bestämmelser rörande bland annat … kartellrätt och otillbörlig konkurrens …"

Lettisk rätt

8. Bestämmelserna i direktiv 96/9 om sui generis-rätten införlivades med lettisk rätt genom artiklarna 57–62 i Autortiesību likums (lagen om upphovsrätt) av den 6 april 2000,[8] i dess lydelse enligt lagen av den 22 april 2004.[9]

Bakgrund, förfarandet och tolkningsfrågorna

9. SIA CV-Online Latvia (nedan kallad CV-Online) som är ett bolag bildat enligt lettisk rätt är administratör för webbplatsen "CV.lv". På webbplatsen finns en databas som har utarbetats och regelbundet uppdaterats av CV-Online som innehåller anställningserbjudanden som publicerats av arbetsgivare.

10. På webbplatsen "CV.lv" finns dessutom metataggar (*meta tags*), av typen microdata, i enlighet med den terminologi som Schema.org, ett konsortium av fyra stora sökmaskiner på internet, upprättat.[10] Dessa taggar är inte synliga vid öppnandet av CV-Onlines internetsida. De gör det möjligt för sökmotorer på internet att bättre identifiera innehållet på varje sida för att indexera det korrekt. Detta har betydelse för placeringen av sidan i resultaten av en sökning som gjorts med hjälp av en sökmotor. När det gäller CV-Onlines webbplats innehåller dessa metataggar, för varje annons om ledig tjänst i databasen, följande nyckelord: "beskrivning av tjänsten", "företagsnamn", "arbetsplats" och "datum för publicering av annonsen".

11. SIA Melons som också är ett bolag bildat enligt lettisk rätt är administratör för webbplatsen" KurDarbs.lv", som är en sökmotor som är specialiserad på anställningserbjudanden. Sökmotorn gör det möjligt att söka på flera webbplatser som innehåller anställningserbjudanden enligt olika kriterier, däribland typ av tjänst och arbetsplats. Genom hyperlänkar omdirigerar webbplatsen "KurDarbs.lv" användarna till webbplatser där den eftersökta informationen ursprungligen publicerats, däribland CV-Onlines webbplats. De metataggar som CV-Online har infört i programmeringen på sin webbplats visas även på listan över sökresultat som erhålls vid användningen av Melons sökmotor.

8 *Latvijas Vēstnesis*, 2000, nr 148/150.

9 *Latvijas Vēstnesis*, 2004, nr 69.

10 Bing, Google, Yahoo och Yandex.

12. CV-Online ansåg att sui generis-rätten hade åsidosatts och väckte därför talan vid domstol mot Melons. CV-Online har hävdat att Melons har ”företagit utdrag” och ”återanvänder” den väsentliga delen av innehållet i den databas som finns på webbplatsen ”CV.lv”. Domstolen i första instans konstaterade att den aktuella rättigheten hade åsidosatts, eftersom det förelåg en ”återanvändning” av databasen.

13. Melons överklagade domen från första instans till den hänskjutande domstolen. Melons har betonat att dess webbplats inte tillhandahåller online-överföringar, det vill säga att den inte fungerar ”i realtid”. Melons har gjort gällande att det ska göras en åtskillnad mellan webbplatsen ”CV.lv” och den databas som denna innehåller. Melons har i detta avseende understrukit att det är de metataggar som CV-Online använder som ger upphov till att information om anställningserbjudanden visas i de resultat som erhålls genom sökmotorn ”KurDarbs.lv”. Dessa metataggar ingår emellertid inte i databasen.

14. Mot denna bakgrund beslutade Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (Regionala domstolen i Riga, tvistemålsavdelningen, Lettland) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Ska svarandens verksamhet, som består i att genom en hyperlänk omdirigera slutanvändare till kärandens webbplats, där de kan konsultera en databas med platsannonser, anses utgöra en verksamhet som omfattas av begreppet återanvändning i artikel 7.2 b i [direktiv 96/9], närmare bestämt återanvändning av databaser genom överföring i någon annan form?

2) Ska den information som finns i metataggar som visas i svarandens sökmotor anses omfattas av begreppet utdrag i artikel 7.2 a i [direktiv 96/9], närmare bestämt att det rör sig om en varaktig eller tillfällig överflyttning av hela eller en väsentlig del av innehållet i en databas, oberoende av på vilket sätt och i vilken form detta sker?

15. Begäran om förhandsavgörande inkom till domstolens kansli den 17 oktober 2019. Parterna i det nationella målet, den lettiska regeringen och Europeiska kommissionen har inkommit med skriftliga yttranden. Samma parter var företrädda vid förhandlingen den 22 oktober 2020.

Bedömning

16. Den hänskjutande domstolen har ställt två tolkningsfrågor avseende såväl Melons utdrag som eventuella återanvändning av CV-Onlines databas. Jag befarar emellertid att dessa frågor, såsom de har formulerats, bortser från de egentliga rättsliga problemen med Melons användning av CV-Onlines databas och den sistnämndas vägran att tolerera denna användning. Jag anser därför att dessa frågor ska omformuleras för att den hänskjutande domstolen ska kunna ges ett användbart svar. [11]

17. Förevarande begäran om förhandsavgörande grundar sig dessutom på antagandet att det finns en databas som skyddas av sui generis-rätten, vilken garanteras genom bestämmelserna i kapitel III i direktiv 96/9, trots att denna begäran om förhandsavgörande inte tyder på att de nationella domstolarna gjort något som helst konstaterande i detta avseende. En bedömning av villkoren för detta skydd under omständigheterna i det aktuella fallet skulle kunna vara relevant för bedömningen av huruvida de rättigheter som följer av dessa bestämmelser eventuellt har åsidosatts.

11 Se punkt 28 i detta förslag till avgörande.

Förekomsten av en skyddad databas

18. Det ska erinras om att begreppet databas i artikel 1.2 i direktiv 96/9 definieras som ”en samling av verk, data eller andra självständiga element som sammanställts på ett systematiskt och metodiskt sätt och som var för sig är tillgänglig genom elektroniska medier eller på något annat sätt.”. Domstolen har dock redan slagit fast att med ”självständiga element” avses ”element som kan särskiljas från varandra utan att deras informativa, litterära, konstnärliga eller musikaliska innehållsvärde, eller något annat innehållsvärde, påverkas.” [12] Med andra ord ska dessa element ha ”ett självständigt informationsvärde”. [13] Dessutom ska det i en databas ”på teknisk väg, till exempel genom elektroniska, elektromagnetiska, elektrooptiska eller andra metoder … var[a] möjligt att finna varje självständigt element i samlingen”. [14] Ett användbart element i en databas är således ett element som kan lokaliseras och är tillgängligt på denna databas och har ett självständigt informationsvärde.

19. Vad gäller skyddet för en databas genom sui-generis rätten är detta enligt artikel 7.1 i direktiv 96/9 tillämpligt endast om anskaffning, granskning eller presentation av innehållet i denna databas visar sig innehålla en kvantitets- eller kvalitetsmässigt sett väsentlig investering. [15] Syftet med sui generis-rätten är nämligen att skydda databasproducentens investering i inrättandet av databasen. [16] Eftersom det rör sig om en fråga som rör de faktiska omständigheterna, ankommer det på de nationella domstolarna att bedöma om den databas för vilken skydd begärts visar på en sådan investering. Denna bedömning är emellertid viktig med avseende på tolkningen av direktiv 96/9 och tillämpningen av de bestämmelser genom vilka direktivet har införlivats, eftersom ett eventuellt åsidosättande av sui generis-rätten som införts genom detta direktiv inte ska bedömas mot bakgrund av databasen abstrakt utan mot bakgrund av investeringen. [17]

20. Även om begreppet väsentlig investering inte definieras i direktiv 96/9, har domstolen angett vissa element av denna definition. Domstolen har nämligen slagit fast att investering i anskaffning av innehållet i en databas avser ”resurser som läggs ned på att söka befintliga uppgifter och på att samla dessa i databasen, med undantag för resurser som läggs ned på själva skapandet av uppgifterna”. [18] Investering i granskning av ett sådant innehåll består av de ”resurser som, i syfte att säkerställa att uppgifterna i databasen är tillförlitliga, läggs ned på att kontrollera att sökelementen är korrekta, både när databasen upprättas och under hela den tid som den är i drift”, [19] vilket nödvändigtvis omfattar uppdateringen av databasen och borttagande av föråldrade element. Slutligen omfattar investering i presentation av innehållet i en databas ”de resurser som läggs ned på att förse databasen med en informationsbehandlingsfunktion, det vill säga de resurser som läggs ned på att systematiskt eller metodiskt ordna databaselementen och på att arrangera dem så att de är individuellt tillgängliga”. [20] Den sista kategorin omfattar således investeringen i en sökfunktion om databasen har en sådan funktion.

12 Dom av den 9 november 2004, Fixtures Marketing (C-444/02, EU:C:2004:697, punkt 29).

13 Dom av den 9 november 2004, Fixtures Marketing (C-444/02, EU:C:2004:697, punkt 33).

14 Dom av den 9 november 2004, Fixtures Marketing (C-444/02, EU:C:2004:697, punkt 30).

15 Den omständigheten att skyddet för en databas villkoras av att det föreligger en väsentlig investering särskiljer den sui generis-rätt som föreskrivs i artikel 7 i direktiv 96/9 från vissa i upphovsrätten närstående rättigheter, vars huvudsakliga syfte även är att uppmuntra en investering, men som inte innehåller något sådant villkor (såsom den rätt som tillkommer fonogramframställare som det rörde sig om i domen av den 29 juli 2019, Pelham m.fl. (C-476/17, EU:C:2019:624)).

16 Se skälen 39–42 i direktiv 96/9.

17 Se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 november 2004, The British Horseracing Board m.fl. (C-203/02, EU:C:2004:695, punkt 69).

18 Dom av den 9 november 2004, Fixtures Marketing (C-338/02, EU:C:2004:696, punkt 24).

19 Dom av den 9 november 2004, Fixtures Marketing (C-338/02, EU:C:2004:696, punkt 27).

20 Dom av den 9 november 2004, Fixtures Marketing (C-338/02, EU:C:2004:696, punkt 27).

21. Vad beträffar CV-Onlines databas förefaller det som om de självständiga element som utgör innehållet i databasen består av anställningserbjudanden. Varje anställningserbjudande utgör nämligen en informationsenhet som dels har ett självständigt informationsvärde, dels kan särskiljas från de andra anställningserbjudanden som finns i denna databas. Varje anställningserbjudande i CV-Onlines databas är för övrigt tillgängligt vart för sig genom det sökformulär som databasen innehåller.

22. Dessa element skapas inte av CV-Online, utan tillhandahålls av arbetsgivarna. Bolaget säkerställer även i viss utsträckning att dessa element granskas och presenteras, bland annat genom att ett sökformulär tillhandahålls på dess webbplats. Även om det ankommer på den hänskjutande domstolen att granska huruvida CV-Online kan visa att investeringen i upprättandet av dess databas är väsentlig, finns det vid första anblicken ingenting som gör det möjligt att ifrågasätta antagandet att så faktiskt är fallet.

Tolkningsfrågornas innehåll

23. Den hänskjutande domstolen har ställt den första tolkningsfrågan för att få klarhet i huruvida den omständigheten att användaren genom en hyperlänk omdirigeras till en webbplats där innehållet i en databas med anställningserbjudanden kan konsulteras omfattas av definitionen av ”återanvändning” i artikel 7.2 b i direktiv 96/9.

24. Även om det skulle anses att det inte rör sig om en omdirigering ”till en databas”, utan om en omdirigering till enskilda element i databasen, i förevarande fall anställningserbjudanden, anser jag att det verkliga problem som denna fråga ger upphov till inte avser hyperlänkarna som sådana,[21] utan det sätt på vilket de anställningserbjudanden som dessa länkar omdirigerar till väljs ut.

25. Detta urval görs med hjälp av den specialiserade sökmotorn i de anställningserbjudanden som tillhandahålls av Melons. Sökmotorn återger och indexerar de webbplatser som innehåller anställningserbjudanden, såsom webbplatsen ”CV.lv” och gör det sedan möjligt att göra sökningar i det innehåll som indexeras[22] enligt kriterier såsom anställningens och arbetsplatsens beskaffenhet, vilka är de två viktigaste kriterierna för arbetssökande. Det rör sig således om en sökmotor som är specialiserad på sökning i databaser som är tillgängliga på internet, i förevarande fall databaser med anställningserbjudanden. Sådana sökmotorer kallas ofta ”samordnare av innehåll”. Det är kvalificeringen enligt artikel 7 i direktiv 96/9 av de resultat som användarna kan erhålla tack vare sökmotorn som är den rättsfråga som är relevant för att kunna ge ett användbart svar på den första tolkningsfrågan.

26. Den hänskjutande domstolen har ställt den andra tolkningsfrågan för att få klarhet i huruvida information från metataggar på en webbplats som innehåller en databas, vilken visas av en sökmotor på internet som tillhandahålls av en utomstående ska tolkas så, att den omfattas av definitionen av begreppet utdrag i artikel 7.2 a i direktiv 96/9.

21 Även om domstolen har slagit fast att hyperlänkar, däribland även ”djuplänkar”, inte utgör ett åsidosättande av rätten till tillgängliggörande för allmänheten enligt artikel 3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (EGT L 167, 2001, s. 10) (dom av den 13 februari 2014, Svensson m.fl., C-466/12, EU:C:2014:76), kan jag inte se varför dessa länkar utgör ett åsidosättande av rätten till återanvändning av innehållet i en databas som är tillgänglig på internet, eftersom denna återanvändning definieras som sådant innehåll som ”görs tillgänglig[t] för allmänheten”.

22 Enligt den beskrivning av sökmotorns funktionssätt som CV-Online gav vid förhandlingen och som inte har bestritts av Melons.

27. Frågan huruvida framställning och tillgängliggörandet för allmänheten av metataggar på en webbplats som innehåller en databas omfattas av definitionen av begreppet utdrag av innehållet i denna databas i den mening som avses i artikel 7.2 a i direktiv 96/9 är säkerligen intressant i sig.[23] Det tycks emellertid som denna andra fråga, liksom den första frågan, avser ett mer allmänt problem, nämligen bedömningen av hur en specialiserad sökmotor fungerar med avseende på sui generis-rätten som fastställs i artikel 7 i det direktivet.

28. Av dessa skäl föreslår jag, för att ge den hänskjutande domstolen ett användbart svar, att de två tolkningsfrågorna ska bedömas tillsammans, så att de förstås på så sätt att de avser frågan huruvida en producent av en databas, som är fritt tillgänglig på internet enligt artikel 7.1 och 7.2 i direktiv 96/9, har rätt att förbjuda att en sökmotor på internet som är specialiserad på sökning av innehåll i databaser (en samordnare av innehåll) använder denna databas.

Tolkningen av artikel 7.1 och 7.2 i direktiv 96/9

29. Det förhållandet att problemet behandlas på det sätt som anges i punkt 28 i förevarande förslag till avgörande gör det möjligt att se likheten mellan förevarande mål och domen i målet Innoweb, i vilket domstolen fick tillfälle att uttala sig om hur en metasökmotor som gör det möjligt att göra sökningar i någon annans databaser ska kvalificeras ur ett sui generis-rättsligt perspektiv enligt direktiv 96/9. Frågan är således huruvida – och i så fall i vilken utsträckning – domstolens lösning i det målet kan överföras på förevarande fall.

Målet Innoweb

30. Domen i målet Innoweb rörde en sökmotor som var specialiserad på annonser om försäljning av begagnade bilar. Sökmotorn, som var tillgänglig på internet, gjorde det möjligt att söka på webbplatser med bilannonser som betecknades som databaser som skyddas av sui generis -rätten enligt direktiv 96/9, med användning av sökformulären på dessa webbplatser, varav dess beteckning ”metasökmotor”. Denna metasökmotor översatte användarnas förfrågningar på ett sådant sätt att de var begripliga för sökformulären på webbplatser med bilannonser, vilket gjorde det möjligt för användarna att göra en sökning på flera webbplatser samtidigt enligt mer eller mindre samma kriterier som de som användes av dessa webbplatser, det vill säga enligt de kriterier som var relevanta för begagnade bilar. I metasökmotorns sökresultat angavs de annonser som var tillgängliga enligt de kriterier som valts med, bland annat hyperlänkar till de webbplatser där annonserna fanns.[24]

31. I sin dom slog domstolen fast att operatören av en metasökmotor, under sådana omständigheter som dem i det nationella målet, gjorde en återanvändning, i den mening som avses i artikel 7.1 i direktiv 96/9, av hela eller en väsentlig del av innehållet i en databas som består av den webbplats på vilken denna metasökmotor gör det möjligt att göra sökningar.[25]

32. Domstolen fann i synnerhet att en metasökmotor genom att göra det möjligt att utforska samtliga upplysningar i en skyddad databas gav sina användare, som ska betecknas som en allmänhet, tillgång till hela innehållet i denna databas på ett annat sätt än det som dess producent avsett.[26] Denna metasökmotor påminde således om en otillbörligen konkurrerande produkt i enlighet med vad som

23 I detta avseende finns viss vägledning i domstolens rättspraxis. Domstolen har bland annat slagit fast att begreppen utdrag och återanvändning, i den mening som avses i artikel 7 i direktiv 96/9, inte kan begränsas till att avse utdrag och återanvändning som görs direkt utifrån ursprungsdatabasen och inte heller förutsätter en direkt tillgång till denna bas (dom av den 9 november 2004, The British Horseracing Board m.fl., C-203/02, EU:C:2004:695, punkterna 52 och 53). Detta motsvarar enligt min mening Melons huvudsakliga argument att de metataggar som CV-Onlines webbplats är försedd med inte utgör en del av CV-Onlines databas. Det återstår emellertid att avgöra huruvida de uppgifter som dessa taggar innehåller utgör den väsentliga delen av innehållet i denna databas.

24 Se domen i målet Innoweb, punkterna 9–11, 25 och 26.

25 Domen i målet Innoweb, domslutet.

26 Domen i målet Innoweb, punkterna 40 och 51.

anges i skäl 42 i direktiv 96/9, eftersom den liknade en databas, dock utan att själv förfoga över samma uppgifter. [27] Operatören av en metasökmotor återanvände således avsiktligen en väsentlig del eller hela innehållet i den databas i vilken denna metasökmotor gjorde sökningar. [28] Det saknade för övrigt betydelse att det för att få tillgång till samtliga uppgifter om ett erbjudande om försäljning av en begagnad bil var nödvändigt att följa en länk till annonsens ursprungliga databas. [29]

Tillämpning på förevarande mål

33. En sådan specialiserad sökmotor som den som Melons tillhandahåller har en annan funktion än en metasökmotor. Den använder nämligen inte sökformulären för de webbplatser på vilka den gör det möjligt att göra sökningar och översätter inte sina användares sökförfrågningar ”i realtid” till kriterier som används i dessa formulär. I stället indexerar den regelbundet dessa webbplatser och förvarar en kopia på sina egna servrar. Tack vare ett eget sökformulär gör den det vidare möjligt för användarna att göra sökningar enligt de kriterier som den föreslår, varvid sökningen görs bland de indexerade uppgifterna. I det avseendet går Melons sökmotorer till väga på liknande sätt som de allmänna sökmotorerna på Internet, såsom Google. Skillnaden är att även om de allmänna sökmotorerna i princip genomsöker hela nätet (World Wide Web), och härvid går från en webbsida till en annan genom hyperlänkar på dessa webbplatser, är en specialiserad sökmotor programmerad för att endast indexera de webbplatser som finns på dess specialområde, i förevarande fall de webbplatser som innehåller platsannonser. Dessutom är dess indexeringsmetod och sökformulär optimerade för att möjliggöra sökning och urval av resultaten enligt de kriterier som är relevanta för personer som söker arbete, särskilt typen av anställning och arbetsplats. En sådan sökmotor använder således avsiktligen de angivna webbplatserna, såsom CV-Onlines webbplats.

34. I domen i målet Innoweb specificerade domstolen emellertid egenskaperna hos en metasökmotor vars funktion betecknas som återanvändning av innehållet i databaser i vilka sökmotorn gör det möjligt att göra en sökning. Dessa egenskaper är att det tillhandahålls ett sökformulär som i huvudsak har samma egenskaper som sökformulär för återanvända databaser, översättning ”i realtid” av sökförfrågningar och presentationen av sökresultaten, i en ordning som grundas på kriterier som är jämförbara med dem som används av dessa baser, med samling av dubbletter som återfinns i flera databaser. [30]

35. Jag anser emellertid inte att denna dom kan tolkas e contrario på så sätt att varje annan tjänst som tillhandahålls via internet inte innebär en återanvändning av en databas enbart på grund av att den inte har samma egenskaper. Domstolen hänvisade till målet vid den nationella domstolen för att ge ett exakt svar till den hänskjutande domstolen. Domstolens slutsats grundade sig emellertid inte på detaljerna kring den aktuella metasökmotorns funktion, utan på den omständigheten att den gjorde det möjligt att, på ett sätt som inte förutsågs av databasproducenten i fråga, utforska hela innehållet i denna databas och på så sätt göra innehållet tillgängligt för sina egna användare.

36. Såsom framgår av uppgifterna i begäran om förhandsavgörande och i parternas yttranden erbjuds samma möjlighet att utforska hela innehållet i en databas (eller närmare bestämt i flera databaser samtidigt) av en specialiserad sökmotor, såsom Melons. Sökmotorn gör det möjligt att göra sökningar på flera webbplatser med anställningserbjudanden i enlighet med relevanta kriterier och utan att behöva använda sökformulären på dessa webbplatser. Resultatet av sökningen ger användaren tillgång till utvalda anställningserbjudanden enligt nämnda kriterier. I den mån nämnda webbplatser kan kvalificeras som databaser som skyddas enligt den sui generis-rätt som föreskrivs i direktiv 96/9, gör den aktuella sökmotorn det möjligt att utforska hela innehållet i dessa databaser genom att

27 Domen i målet Innoweb, punkt 48.

28 Domen i målet Innoweb, punkterna 52 och 53.

29 Domen i målet Innoweb, punkterna 44 och 45.

30 Domen i målet Innoweb, domslutet.

återanvända innehållet, i den mening som domstolen gett begreppet återanvändning i domen i målet Innoweb. Genom att indexera och kopiera innehållet på webbplatserna på sin egen server företar Melons sökmotor dessutom ett utdrag av innehållet i de databaser som dessa webbplatser utgör. Tillhandahållandet av hyperlänkar till annonser på CV-Onlines webbplats och återgivandet av information i webbplatsens metataggar, vilka nämns i tolkningsfrågorna, är endast externa yttrandeformer av underordnad betydelse, av detta utdrag och återanvändning. Situationen i det nationella målet skiljer sig således inte väsentligt från situationen i domen i målet Innoweb.

37. Slutsatsen kan således dras att en sökmotor som kopierar och indexerar hela eller en väsentlig del av innehållet i databaser som är fritt tillgängliga på internet och som gör det möjligt för användarna att göra sökningar i dessa databaser enligt kriterier som är relevanta för deras innehåll, företar ett utdrag och återanvänder detta innehåll i den mening som avses i artikel 7.2 i direktiv 96/9. Jag anser emellertid inte att bedömningen ska upphöra här. Rätten att förbjuda ett sådant utdrag och en sådan återanvändning är enligt min mening nämligen beroende av att ytterligare villkor uppfylls.

Föremålet för och syftet med det skydd sui generis-rätten ger

38. Det kan konstateras att domstolen i domen i målet Innoweb tolkade begreppet återanvändning på ett sätt som i hög grad skyddade databasproducenternas intressen.[31] En metasökmotor hade nämligen kunnat betraktas som enbart en automatisering av resultatet i flera databaser. Denna sökfunktion förutses emellertid under alla omständigheter av databasproducenterna.[32] Innehållet i en databas görs redan tillgängligt av producenten själv, eftersom det rör sig om en databas som är fritt tillgänglig på internet.

39. Även om domstolen beslutade att ge databasproducenterna skydd mot metasökmotorer i sådana situationer som den som var i fråga i domen i målet Innoweb, var detta för att förhindra att otillbörligen konkurrerande produkter skapades. En sådan verksamhet hade nämligen fört med sig risken för förlust av intäkter för nämnda producenter och således berövat dem inkomster som var avsedda att göra det möjligt för dem att avskriva sina investeringar i samband med inrättandet och driften av databaserna.[33] Såsom jag redan anfört[34] är skyddet för dessa investeringar nämligen *ratio legis ultime* med direktiv 96/9.[35] För att uppnå målen med detta direktiv, utan att samtidigt skada andra legitima intressen, är det enligt min mening nödvändigt att integrera de betänkligheter som i nämnda mål föranledde EU-domstolens tolkning av sui-generis-rätten som föreskrivs i artikel 7 i nämnda direktiv.

40. Även om syftet med den sui generis-rätt som föreskrivs i artikel 7 i direktiv 96/9 är att skydda databasproducenterna mot att otillbörligen konkurrerande produkter skapas,[36] får den inte samtidigt hindra att innovativa produkter med ett mervärde skapas.[37] Det kan emellertid visa sig svårt att skilja mellan dessa två kategorier av produkter. Vad som förefaller vara otillbörligen konkurrerande för databasproducenten har ett stort mervärde för användarna.

31 Till och med i alltför hög grad enligt vissa författare. Se bland annat Husovec, M., ”The End of (Meta) Search Engines in Europe?”, *Chicago-Kent Journal of Intellectual Property*, 2014, nr 1, s 145–172.

32 Och omvandlar en samling av information till en databas genom att göra dess element tillgängliga var för sig, såsom krävs enligt artikel 1.2 i direktiv 96/9 (se dom av den 9 november 2004, Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, punkt 31).

33 Domen i målet Innoweb, punkterna 41–43 och 48).

34 Se punkt 19 i detta förslag till avgörande.

35 Se skälen 7–12, 40 och 41 i detta direktiv.

36 Skäl 42 i detta direktiv.

37 Skäl 47 i detta direktiv.

41. De olika samordnarna av innehåll på internet är ett utmärkt exempel på detta. De gör det inte bara möjligt att bättre strukturera och på ett mer effektivt sätt söka information på internet, utan de bidrar också till att säkerställa fri konkurrens och insyn när det gäller erbjudanden och priser. De möjliggör således en minskning av kostnaderna för konsumenterna och en effektivare resursfördelning. Inom vissa sektorer har samordnarna av innehållet medfört en verklig revolution på marknaden, till exempel på marknaden för lufttransport av passagerare. Dessa samordnare har således haft en icke försumbar roll för internets funktion och, mer allmänt, för den digitala ekonomin.

42. Samtidigt råder det inget tvivel om att dessa samordnare genom att bygga sina tjänster på de tjänster som tillhandahålls av de personer som skapat innehållet på internet, drar fördel av dessa personers ekonomiska insats. Härigenom inkräktar de, i varierande utsträckning, på de ekonomiska modellerna hos de aktörer vars innehåll är föremål för samordning, såsom till exempel databasproducenternas databaser som är tillgängliga på internet. Det är således frågan om att göra en rimlig avvägning mellan dessa aktörers intressen och innehållssamordnarnas och deras användares intressen.

43. När det gäller databaser som skyddas av sui generis-rätten enligt artikel 7 i direktiv 96/9 anser jag att unionslagstiftarens avsikt var att grunda denna avvägning på begreppet databasproducentens investering. Kriteriet skada på investeringen, i form av en risk för möjligheten att avskriva investeringen, som villkor för beviljande av skydd enligt sui generis-rätten, förefaller mig göra det möjligt att uppnå de mål som eftersträvas med denna rätt,[38] utan att på ett oproportionerligt sätt begränsa innovationen på informationsmarknaden.

44. Ordalydelsen i artikel 7 i direktiv 96/9 gör det enligt min mening möjligt att tillämpa ett sådant kriterium. Enligt artikel 7.1 i detta direktiv har databasproducenten rätt att förbjuda utdrag och/eller återanvändning av hela eller en väsentlig del av innehållet i denna databas *om det vid anskaffning, granskning eller presentation krävs en kvantitets- eller kvalitetsmässigt sett väsentlig investering*.

45. Det framgår av denna formulering att det främsta syftet med denna bestämmelse är att begränsa skyddet genom sui generis-rätten till att endast omfatta databaser vars upprättande eller funktion kräver väsentliga investeringar. Detta syfte ligger i linje med syftet med direktiv 96/9, som är att skydda och stimulera sådana investeringar. Denna begränsning har emellertid även till syfte att skydda konkurrensen. Domstolen har redan haft tillfälle att slå fast att investeringen i fråga bland annat ska avse inhämtande av information som utgör innehållet i databasen, med undantag för investeringar i skapandet av denna information.[39] Detta gör det möjligt att förhindra att informationen monopoliseras av den enhet som har skapat denna information.[40]

46. I samma anda ska det skydd som sui generis-rätten ger endast beviljas när det aktuella utdraget eller återanvändningen skadar investeringen i skapandet eller driften av den databas för vilken skydd söks, i den meningen att de utgör en risk för möjligheterna att avskriva investeringen, bland annat genom att hota intäkterna från utnyttjandet av den aktuella databasen. Det mål som eftersträvas, genom att skyddet begränsas till att endast omfatta databaser som har gett upphov till betydande investeringar, skulle nämligen endast delvis uppnås om detta skydd kunde åberopas mot förfogande som inte skadar den aktuella investeringen.

38 Det ska göras en åtskillnad mellan skydds*föremålet* för sui generis-rätten, det vill säga innehållet i databasen, och syftet med detta skydd, det vill säga investeringen.

39 Se, bland annat, dom av den 9 november 2004, The British Horseracing Board m.fl. (C-203/02, EU:C:2004:695, punkt 1 första stycket i domslutet).

40 Se, bland annat, Derclaye, E., ovan, s. 94.

47. De nationella domstolarna ska således inte bara pröva huruvida ett utdrag eller en återanvändning av hela eller en väsentlig del av innehållet i en databas har ägt rum och huruvida anskaffningen, granskningen eller presentationen av innehållet kräver en väsentlig investering, utan även huruvida det aktuella utdraget eller återanvändningen utgör en risk för möjligheterna att avskriva investeringen. Det är endast om detta är fallet som databasproducenterna borde ha rätt att förbjuda utdrag eller återanvändning av innehållet i deras databaser.

48. CV-Online har bekräftat att det får sina intäkter från de betalningar som arbetsgivarna gör för de annonser som sätts upp på dess webbplats. Det rör sig således om ett annat finansieringssätt än det för den databas som var i fråga i domen i målet Innoweb, som grundade sig på reklam. Enligt CV-Online beror det pris som bolaget kan begära av dessa arbetsgivare på antalet besökare på dess webbplats. Detta antal minskar emellertid på grund av förekomsten av sådana tjänster såsom Melons sökmotor.

49. Detta påstående framstår emellertid, för det första, som rent hypotetiskt och kräver att det styrks av konkreta bevis för att kunna visa att investeringen i CV-Onlines databas har skadats på grund av förekomsten av specialiserade sökmotorer såsom Melons. För det andra ersätter en sådan sökmotor endast sökformuläret på CV-Onlines webbplats. Däremot är denna webbplats den nödvändiga förmedlaren mellan arbetssökande och arbetsgivare, eftersom det endast är denna webbplats som innehåller fullständiga uppgifter om anställningserbjudanden och som gör det möjligt för användarna att inge sina ansökningar direkt från denna webbplats.[41] Ur arbetsgivarnas synvinkel förefaller det således inte som om CV-Onlines effektivitet som hjälpmedel för sökande av ny personal påverkas. För det tredje är syftet med sui generis-rätten inte att skydda mot all konkurrens, utan mot affärsmässig snyltning. CV-Online kan således inte åberopa denna rätt för att motsätta sig existensen av alla andra sökmotorer för anställningserbjudanden. Allt detta är emellertid en fråga om en bedömning av de faktiska omständigheterna som det ankommer på den hänskjutande domstolen att göra.

50. Den hänskjutande domstolen ska även beakta ytterligare en aspekt, nämligen skyddet för konkurrensen.

Aspekter som har samband med skyddet för konkurrensen

51. Det ska erinras om att enligt artikel 13 i direktiv 96/9 ska detta direktiv inte påverka tillämpningen av bestämmelserna rörande bland annat otillbörlig konkurrens. Denna regel, som för övrigt innehåller en lång förteckning över rättsområden som inte berörs av direktivet, kan förefalla endast utgöra ett rituellt förbehåll som finns i ett stort antal unionsrättsakter. När det gäller direktiv 96/9 och den sui generis-rätt som i synnerhet införts genom direktivet är denna hänvisning till otillbörlig konkurrens av stor betydelse.

52. Även om nämnda sui-generis-rätt har formen av en immateriell rättighet har den sitt ursprung i rätten om otillbörlig konkurrens.[42] Syftet med denna rätt är att skydda databasproducenterna mot det förfarande som karaktäriserar otillbörlig konkurrens, vilket är snyltning. Jag anser emellertid att detta skydd inte kan leda till ett annat konkurrensbegränsande beteende, nämligen missbruk av dominerande ställning. Det skydd som sui generis-rätten ger databasproducenter riskerar emellertid att leda till sådana förfaranden. Upphovsmännen till direktiv 96/9 var för övrigt medvetna om denna risk. Strävan att undvika detta anges således uttryckligen som berättigande för regeln i artikel 13 i direktiv 96/9 om att den nationella konkurrensrätten eller unionsrätten inte ska påverkas.[43]

41 Sistnämnda funktion ingår inte i databasen, utan utgör en tilläggstjänst. Den hör emellertid till CV-Onlines normala användning av sin databas. Denna användning påverkas inte på denna punkt av Melons sökmotor.

42 Se förslag till rådets direktiv om rättsligt skydd för databaser, COM(92) 24 final, punkterna 5.3.6–5.3.10, s. 35.

43 Enligt skäl 47 i direktiv 96/9 ”får det skydd som rätten av sitt eget slag erbjuder inte utövas på ett sätt som skulle underlätta missbruk av en dominerande ställning. … Följaktligen skall bestämmelserna i detta direktiv inte inverka på tillämpningen av gemenskapsrättsliga eller nationella konkurrensregler”.

53. Domstolen har redan vid flera tillfällen slagit fast att utövandet av en ensamrätt som har till syfte att skydda en databas kan ge upphov till missbruk, när denna vägran avser information som är nödvändig för utövandet av den aktuella verksamheten, förhindrar tillkomsten av en ny produkt för vilken det finns en potentiell efterfrågan, inte kan berättigas av objektiva skäl och är av sådan art att den kan utestänga all konkurrens på sekundärmarknaden.[44]

54. Det är riktigt att denna rättspraxis rörde vägran att bevilja licens medan det i förevarande mål rör sig om återanvändning av innehållet i en databas utan tillstånd från databasproducenten. De mål i vilka domstolen har haft tillfälle att uttala sig rörde databaser som skyddas av upphovsrätten, som ger innehavaren en ensamrätt att tillåta eller förbjuda varje form av utnyttjande av det skyddade alstret. När det gäller en sådan rättighet utgör varje intrång i den sfär som uteslutande är förbehållen rättsinnehavaren ett åsidosättande av denna rättighet. Den sui generis-rätt som föreskrivs i artikel 7 i direktiv 96/9 ger däremot inte en lika omfattande ensamrätt som upphovsrätten. Genom denna artikel införs endast en möjlighet för databasproducenten att förbjuda utdrag eller återanvändning av databasens innehåll. Det är således utövandet av denna möjlighet som ska bedömas med utgångspunkt i förbudet mot missbruk av dominerande ställning.

55. ”CV.lv:s” webbplats framställs som den främsta webbplatsen för platsannonser i Lettland. Det är således tänkbart att användningen av den information som den innehåller är oundgänglig för samordning av anställningserbjudanden på internet i denna medlemsstat.[45] Att vägra tillgång till denna information skulle således hindra uppkomsten av sådana tjänster på marknaden. Om den hänskjutande domstolen skulle konstatera att driften av sådana sökmotorer som Melons inte allvarligt skadar CV-Onlines investering i sin databas,[46] skulle detta enligt min mening undanröja det enda objektiva skälet för vägran.

56. Slutligen är det uppenbart att vägran i fråga kan utestänga konkurrensen på den relevanta marknaden. CV-Online utövar nämligen för det första sin rätt att förbjuda utdrag och återanvändning av innehållet i sin databas selektivt. Bolaget har självt bekräftat att det inte har några invändningar mot att dess webbplats indexeras och återges genom allmänna sökmotorer, såsom Google. Tvärtom har det underlättat denna indexering genom att förse sin webbplats med metataggar för att göra indexeringen mer precis och fånga de användare som söker efter anställningserbjudanden med hjälp av dessa allmänna sökmotorer. CV Online motsätter sig däremot samma beteende hos specialiserade sökmotorer såsom Melons, eftersom dessa kan konkurrera med bolagets egen verksamhet.

57. För det andra är CV-Online inte enbart verksamt på den främsta marknaden för anställningserbjudanden på internet, utan även på sekundärmarknaden för samordnare av sådana erbjudanden genom dess andra webbplats, ”Visidarbi.lv”, som är en samordnare av anställningserbjudanden från olika källor inklusive webbplatsen ”CV.lv”.[47] Det är således möjligt att CV-Online i själva verket inte utövar sin rätt att förbjuda utdrag och återanvändning av innehållet på dess webbplats ”CV.lv” för att skydda investeringen i sin databas, utan för att utestänga Melon från sekundärmarknaden för samordnare av anställningserbjudanden.

58. De kriterier som fastställts i domstolens praxis är naturligtvis tillämpliga inom ramen för artikel 102 FEUF. Om CV-Onlines beteende inte påverkar handeln mellan medlemsstaterna är denna artikel inte tillämplig. I artikel 13 i direktiv 96/9 hänvisas emellertid både till unionsrätten och till nationell konkurrensrätt. Det är således mot bakgrund av lettisk konkurrensrätt som det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva huruvida CV-Onlines beteende utgör missbruk av

44 Dom av den 29 april 2004, IMS Health (C-418/01, EU:C:2004:257, punkterna 35 och 37 och angiven rättspraxis).

45 En sådan verksamhet är nämligen inte till stor nytta för användarna när den stora aktören på marknaden saknas i de sammanställda resultaten.

46 Se punkterna 48 och 49 i detta förslag till avgörande.

47 Även om CV-Onlines ombud, som tillfrågades om webbplatsen vid förhandlingen, uppgav att han inte hade fullmakt att tala om detta ämne, framgår det tydligt av informationen på webbplatsen ”Visidarab.lv” att det rör sig om en samordnare av anställningserbjudanden på internet som tillhör CV-Online. Det sätt på vilket denna samordnare fungerar framställs i detalj av dess skapare på följande adress: https://arkbauer.com/portfolio/building-a-brand-new-visidarbi-lv-job-portal-and-aggregator/.

dominerande ställning. Om så är fallet anser jag att den hänskjutande domstolen bör dra de slutsatser som enligt konkurrensrätten följer av ett sådant missbruk. Dessa konsekvenser kan, om den hänskjutande domstolen finner det lämpligt, leda till att CV Online nekas skydd enligt sui generis-rätten som föreskrivs i artikel 7 i direktiv 96/9.

Begränsning av databasproducentens rätt

59. Som jag har nämnt[48] bör villkoret att databasproducentens investering ska ha skadats enligt min mening bidra till att begränsa denna producents rätt att förbjuda utdrag och återanvändning av hela eller en väsentlig del av databasens innehåll. Detsamma gäller risken för missbruk av dominerande ställning, eftersom ett sådant missbruk obestridligen strider mot syftet med den sui generis-rätt som fastställs i direktiv 96/9. Jag föreslår således att artikel 7.1 i direktivet ska tolkas så, att en databasproducent endast har rätt att förbjuda utdrag eller återanvändning av hela eller en väsentlig del av databasens innehåll om dessa ageranden skadar hans investering i anskaffningen, granskningen eller presentationen av innehållet, det vill säga att de utgör en risk för avskrivningsmöjligheterna för investeringen genom ett normalt utnyttjande av den aktuella databasen. Ett sådant förbud kan inte heller utgöra missbruk av den dominerande ställningen för databasproducenten på den relevanta marknaden eller på en sekundärmarknad. Det ankommer naturligtvis på de behöriga domstolarna att pröva om dessa villkor är uppfyllda.

Förslag till avgörande

60. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att EU-domstolen besvarar de tolkningsfrågor som ställts av Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (Regionala domstolen i Riga, tvistemålsavdelningen, Lettland) på följande sätt:

Artikel 7.1 och 7.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 96/9/EG av den 11 mars 1996 om rättsligt skydd för databaser ska tolkas på följande sätt:

– en sökmotor som kopierar och indexerar hela eller en väsentlig del av innehållet i databaser som är fritt tillgängliga på internet och som gör det möjligt för användarna att göra sökningar i dessa databaser enligt kriterier som är relevanta för innehållet, företar ett utdrag och återanvänder detta innehåll i den mening som avses i denna bestämmelse,

– en databasproducent har endast rätt att förbjuda utdrag eller återanvändning av hela eller en väsentlig del av databasens innehåll om dessa ageranden skadar hans investering i anskaffningen, granskningen eller presentationen av innehållet, det vill säga att de utgör en risk för avskrivningsmöjligheterna för investeringen genom ett normalt utnyttjande av den aktuella databasen, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva.

De nationella domstolarna ska se till att utövandet av rätten att förbjuda utdrag eller återanvändning av hela eller en väsentlig del av innehållet i en databas inte leder till missbruk av dominerande ställning, i den mening som avses i artikel 102 FEUF eller nationell konkurrensrätt, av databasproducenten på den relevanta marknaden eller på en sekundärmarknad.

48 Se punkterna 39–47 i detta förslag till avgörande.